

Son Güncelleme Tarihi 23.10.2013

**e - akademi**  
HUKUK, EKONOMİ VE SİYASAL BİLİMLER  
AYLIK İNTERNET DERGİSİ

EKİM 2013 - SAYI 133

**CEZA MUHALEMESİ HUKUKUNDA  
GİZLİ TANIKLIK**

**Yrd. Doç. Dr. Yusuf YAŞAR\***

**Özet**

*Tanıklık, ceza muhakemesinde en etkili ispat vasıtalarından biridir. Kamusal bir görev ifa eden tanıkların, doğruyu söyleme yükümlülüğünün bulunması sebebiyle, beyanlarından olumsuz etkilenecek kişilerin yaratabileceği potansiyel tehlikelere karşı da korunması gerekir. Özellikle organize suçlarda, bu tehlike daha da artmaktadır. Gerçekten de, tanık*

---

\* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı.

*beyanının sağlamliğının teminat altına alınması, tanıklık faaliyetinin öncesi ve sonrasında, tanığın fiziki, ruhi varlıklarının muhafazası, maddi gerçeğin ortaya çıkarılabilmesi için temel bir gerekliliktir. Ancak tanığı korumaya yönelik tedbirler, bir taraftan da ceza muhakemesinin vasıtasızlık, silahların eşitliği, duruşmanın aleniliği gibi ilkelerine de aykırılık oluşturabilir. Bu nedenle, tanıkların korunmasına ilişkin hükümlerin tesisinde ve öngörülen tedbirlerin uygulanmasında, tarafların hak ve menfaatleri arasındaki dengenin gözetilmesi ve ölçülülük ilkesine riayet edilmesi şarttır.*

**Anahtar Kelimeler:** *tanık, gizli tanık, tanığın korunması, ölçülülük, vasıtasızlık, silahların eşitliği, alenilik.*

### **Abstract**

*Attestation is the most efficient proof in the criminal procedure law. Witnesses officiating a public service must be protected against the potential hazards of acts from people who are adversely affected by the statements of witnesses. Especially in organized crimes, this danger is further increased. In fact, collateralising the validity of the witness's statement before and after the procedure of the attestation and the preservation of physical and mental existence of the witness are essential requirements to reveal the material fact. However measures which are intended to protect the witness can be a breach of principles of the criminal procedure law such as; the immediacy, the equality of arms and the publicity of trial. For this reason in the judgment of the protection of witnesses and the implementation of the measures, the observance of the balance between the rights and interests of the parties and the principle of proportionality must be abided.*

**Key words:** *witness, anonymous witness, protection of witness, proportionality, immediacy, equality of arms, publicity.*

## 1- Giriş

Maddi gerçeğin ortaya çıkmasını amaç edinen ceza muhakemesinin en önemli işlevlerinden biri de suç ve suçlulukla mücadeledir<sup>1</sup>. Bu nedenle sadece ceza muhakemesi faaliyetinin yürütülmesi değil, bu faaliyetin etkin bir şekilde icrası da hukuk devleti olmanın bir gereğidir. Zira devlet, kamu barışını ve güvenliğini tehlikeye sokan eylemleri cezai yaptırıma bağlamakla yükümlü olduğu gibi, suç işlendikten sonra da, bunu en etkili vasıtalarla soruşturmak, yargılamak ve nihayetinde infaz edilebilir bir mahkumiyet kararını tesis etmek zorundadır. Doğaldır ki, ceza muhakemesinin bu amaç ve işlevlerine ulaşmasında en önemli araç, suçtan arta kalan delillerdir. Bu delillerden kuşkusuz en önemlisi de tanık beyanıdır.

Tanık, beş duyusu ile algıladıklarını, muhakeme makamlarına aktararak, maddi gerçeğin ortaya çıkmasına yardımcı olan kimsedir<sup>2</sup>. Tanığın yapmış olduğu faaliyete tanıklık denir.

---

<sup>1</sup> **Şahin, Cumhuri,** "Türk Hukukunda Tanık Koruma Hükümlerinin Değerlendirilmesi", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.:VI, S.:1-2, Y.:2002, s.156.

<sup>2</sup> **Ünver, Yener-Hakeri, Hakan,** Ceza Muhakemesi Hukuku, C.:1, 6. Baskı, Ankara 2012, s.302; **Öztürk, Bahri-Tezcan, Durmuş-Erdem, Mustafa Ruhan-Sırma, Özge-Kırıt, Yasemin F. Saygılar-Özaydın, Özdem-Akcan, Esra Alan-Erdem, Efser,** Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2012, s.281; **Centel, Nur-Zafer, Hamide,** Ceza Muhakemesi Hukuku, 9. Baskı, İstanbul 2012, s.219; **Özbek, Veli Özer-Kanbur, Mehmet Nihat-Doğan, Koray-Bacaksız, Pınar-Tepe, İlker,** Ceza Muhakemesi Hukuku,3. Baskı, Ankara 2012, s.605; **Şahin, Cumhuri-Göktürk, Neslihan,** Ceza Muhakemesi Hukuku II, Ankara 2012, s.23; **Şentürk, Candide-Bayzıt, Tuğba,** "Gizli Tanık", TBB Dergisi, S.:101, Y.: 2012, s.108; **Çolak, Haluk-Taşkın, Mustafa,** Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi, Ankara 2007, s.253, 254; **Değirmenci,** s.76.

Ceza muhakemesinde tanıklık, beyan delillerinden biri olup, en az güvenilir fakat yargılamanın seyrini etkileyebilecek en önemli ispat vasıtalarından birini teşkil etmektedir<sup>3</sup>. Ancak tanık beyanı, insan kaynaklı bir ispat vasıtası olunca, güvenilirliği ve sağlamlığı bakımından da bazı hükümlerin tesis edilmesi kaçınılmazdır. Bununla birlikte, tanığın, beyanlarından olumsuz etkilenecek kişilerin yaratabileceği potansiyel tehlikelere karşı da korunması gerekir<sup>4</sup>. Zira tanık, gerçeğe uygun beyanda bulunmak zorundadır<sup>5</sup> ve gerçeğe aykırı tanıklık, hukukumuzda cezai

---

<sup>3</sup> **Yenidünya, Caner**, "Ceza Yargılamasında Gizli Tanık", 50. Yılında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Türkiye, Uluslararası Sempozyum, 4 Aralık 2009, Ankara, s.80; **Değirmenci, Olgun**, "Ceza Muhakemesinde Tehlike İçinde Bulunan Tanığın Korunması", TBB Dergisi, S.: 83, Y.:2009, s.73; **Turhan, Faruk**, "Tanık Koruma Tedbirleri ve Sanığın Adil Yargılanma Hakkı/Tanık Koruma Kanunu'na Göre Ceza Muhakemesinde Tanıkların Korunması ve Sanığın İddia Tanıklarına Soru Sorma ve Sorulama Hakkının AİHM Kararları Işığında Değerlendirilmesi", 3. Yılında Ceza Adaleti Sistemi/Hukuk Devletinde Suç Yaratılmasının ve Suçun Aydınlatılmasının Sınırları Sempozyumu, Editör: Bahri Öztürk, 1-3 Haziran 2008, İstanbul 2009, s.383; **Centel-Zafer**, s.419; **Kazancı, Behiye Eker**, "Ceza Muhakemesinde Tanıkların Korunması Çerçevesinde Görüntülü ve Sesli İfade Alma", Hukuki Perspektifler Dergisi, S.:7, Y.:2006, s.158; **Erdem, Mustafa Ruhan**, "Ceza Muhakemesinde Tanıkların Korunması" İzmir Barosu Dergisi, S.:3, Y.:1995, s.50; **Çolak-Taşkın**, s.254; **Şahin**, s.157.

<sup>4</sup> **Şahin-Göktürk**, s.40.

<sup>5</sup> Tanık, tanıklık ettiği olgulara ilişkin olarak doğruyu söylemekle yükümlüdür. 5271 sayılı CMK.'nın 53'üncü maddesine göre, tanığa dinlenmeden önce, gerçeği söylemesinin önemi, gerçeği söylememesi halinde *yalan tanıklık suçundan dolayı cezalandırılacağı*, doğruyu söyleyeceği hususunda yemin edeceği, duruşmada mahkeme başkanı veya hâkimin açık izni olmadan mahkeme salonunu terk edemeyeceği hususları anlatılır. Ayrıca bkz. **Yücel, Mustafa Tören**, Ceza Adaletinde Tanık, TBB, S.:1, Y.:1994, , s.100.

yaptırma bağlanmıştır<sup>6</sup>. Bu durum, suçu işleyenleri, tanıkları veya yakınlarını bildiklerini söylemeleri durumunda tehdit etme, bu kişilere fiziki

---

<sup>6</sup> Doğruyu söyleme yükümlülüğünün bir sonucu olarak, gerçeğe aykırı tanıklık hukukumuzda cezai yaptırma bağlanmıştır. Yalan tanıklık suçu, 5237 sayılı TCK.'nun 272 nci maddesinde; "(1) Hukuka aykırı bir fiil nedeniyle başlatılan bir soruşturma kapsamında tanık dinlemeye yetkili kişi veya kurul önünde gerçeğe aykırı olarak tanıklık yapan kimseye, dört aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Mahkeme huzurunda ya da yemin ettirerek tanık dinlemeye kanunen yetkili kişi veya kurul önünde gerçeğe aykırı olarak tanıklık yapan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

(3) Üç yıldan fazla hapis cezasını gerektiren bir suçun soruşturma veya kovuşturması kapsamında yalan tanıklık yapan kişi hakkında iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) Aleyhine tanıklıkta bulunulan kişi ile ilgili olarak gözaltına alma ve tutuklama dışında başka bir koruma tedbiri uygulanmışsa, yüklenen fiili işlemediğinden dolayı hakkında beraat kararı veya kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiş olması koşuluyla, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) Aleyhine tanıklıkta bulunulan kişinin göz altına alınması veya tutuklanması hâlinde; yüklenen fiili işlemediğinden dolayı hakkında beraat kararı veya kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiş olması koşuluyla; yalan tanıklık yapan kişi, ayrıca kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçuna ilişkin hükümlere göre dolaylı fail olarak sorumlu tutulur.

(6) Aleyhine tanıklıkta bulunulan kimsenin ağırlaştırılmış müebbet hapis veya müebbet hapis cezasına mahkûmiyeti hâlinde, yirmi yıldan otuz yıla kadar hapis cezasına; süreli hapis cezasına mahkûmiyeti hâlinde, mahkûm olunan cezanın üçte ikisi kadar hapis cezasına hükmolunur.

(7) Aleyhine tanıklıkta bulunulan kimsenin mahkûm olduğu hapis cezasının infazına başlanmış ise, altıncı fıkraya göre verilecek ceza yarısı kadar artırılır.

(8) Aleyhine tanıklıkta bulunulan kişi hakkında hapis cezası dışında adli veya idari bir yaptırım uygulanmışsa; yalan tanıklıkta bulunan kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır" şeklinde düzenlenmiştir.

saldırıda bulunma ve hatta öldürme tehlikesini de beraberinde getirmektedir<sup>7</sup>. Bunun sonucu olarak, tanıkların ihbar ve şikayet yoluyla suç teşkil eden fiilleri yetkili makamlara bildirmekten kaçınması söz konusu olabileceği gibi, tanıklık faaliyetinin de gereği gibi yerine getirilememesi tehlikesi ortaya çıkmaktadır<sup>8</sup>. Özellikle örgütlü suçlarda, bu tehlike daha da fazla kendisini göstermektedir<sup>9</sup>.

Ceza muhakemesinin amacına ulaşabilmesi, delillerin muhafazası ve şüpheli veya sanığın hazır bulundurulmasına yönelik tedbirlerin alınması ile mümkün olabilir. Bu amaçla ceza muhakemesi hukukunda, koruma tedbirleri olarak adlandırılan tedbirler vasıtasıyla, deliller toplanmakta, muhafaza altına alınmakta, şüpheli ve sanığın kaçmasının önüne geçilerek muhakeme makamlarının huzuruna çıkması ve yargılamalarının yapılması hedeflenmektedir.

Tanık beyanı da esasen, tıpkı diğer deliller gibi muhafaza altına alınması gereken, tanığın gerçeğe aykırı beyanda bulunulması tehlikesini bertaraf eden birtakım koruyucu hükümlerin varlığını gerektirmektedir. Suç ve suçlulukla etkin mücadelede de, süje olarak tanığın ve yakınlarının korunması gerekir<sup>10</sup>. Bilhassa organize suçlulukla mücadelede, bu korunma ihtiyacı daha da fazla hissedilmektedir<sup>11</sup>. Gerçekten de, tanık beyanının sağlamlığının teminat altına alınması, tanıklık faaliyetinin öncesi ve sonrasında, fiziki, ruhi varlıklarının muhafazası suretiyle, maddi gerçeğin ortaya çıkarılabilmesi adına tanıkların özel bir koruma altına alınması temel bir gerekliliktir.

---

<sup>7</sup> **Şahin**, s.156; **Turhan**, s.284; **Özbek-Kanbur-Doğan-Bacaksız-Tepe**, s.627.

<sup>8</sup> **Özbek-Kanbur-Doğan-Bacaksız-Tepe**, s.627; **Turhan**, s.284.

<sup>9</sup> **Çolak-Taşkın**, s.254; **Turhan**, s.383; **Gürol, Candaş**, "Tanığın Korunması Müessesesi ve Adil Yargılanma Hakkı", TBB Dergisi, S.:60, 2005, s.44; **Özbek-Kanbur-Doğan-Bacaksız-Tepe**, s.627.

<sup>10</sup> **Çiçek, İbrahim**, "5726 Sayılı Tanık Koruma Kanunu ve Gizli Tanık", Terazi Hukuk Dergisi, S.:29, Ocak 2009, s.115.

<sup>11</sup> **Şahin**, s.156; **Erdem**, s.48; **Şahin-Göktürk**, s.40.

Ancak tüm bu ihtiyaçlara rağmen, ceza muhakemesinin temel ilkelerinin de göz ardı edilmesi düşünülemez. Örneğin duruşmaya ilişkin ilkelerden vasıtasızlık (doğrudan doğrualık) ilkesi<sup>12</sup> ile şüpheli veya sanığın savunma hakkı, adil yargılanma hakkı gibi temel hak ve değerlerin bertaraf edilmesi suretiyle öngörülecek bir tanık koruma sistemi, faydadan çok zarar getirebilir.

Hukukumuzda, tanıkların korunmasına ilişkin olarak 27.12.2007 tarih ve 5726 sayılı "Tanık Koruma Kanunu" kabul edilmiştir<sup>13</sup>.

Çalışmamızda, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Tanık Koruma Kanunu kapsamında yer verilen düzenlemeler üzerinde durduktan sonra, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM.) içtihatlarına da yer vermek suretiyle, tanığın korunması, tanık koruma tedbirlerinin uygulanma şartlarına temas edecek ve ceza muhakemesine ilişkin tanık koruma tedbirlerini inceleyeceğiz.

## 2- Tanığın Korunması

---

<sup>12</sup> **Şahin**, s.156; **Özbek-Kanbur-Doğan-Bacaksız-Tepe**, s.631. Ceza muhakemesinde duruşmaya hakim olan ilkelerden en önemlisi de vasıtasızlık ilkesidir. Delillerin doğrudan doğrualığı olarak da adlandırılan bu ilke, arada herhangi bir vasıta olmadan, hakimin delillere birebir temas etmesi, beş duyusuyla delilleri algılaması ve buna göre vicdani kanaatini oluşturması gerekliliğini ifade etmektedir. Soruşturma evresinde bir şüphe üzerine harekete geçilerek araştırma ve delilleri muhafaza altına alma faaliyetleri icra edilmekte, bunun neticesinde bir iddia ortaya konulmaktadır. Kovuşturma evresinde ise bu isnat, yargılama sùjelerince tartışılarak nihayetinde yargılama makamı tarafından hüküm verilmek suretiyle sonuca ulaşılmaktadır. Hükme ulaşırken hakim, duruşmaya getirilmiş ve tartışılmış delilleri serbestçe takdir eder (CMK m. 217/1). İlke için bkz. **Ünver Hakeri**, C.1, s.73 vd.; **Centel-Zafer**, s.623.

<sup>13</sup> Konuyla ilgili olarak ayrıca "Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik" (R. G. Tarihi: 11.11.2008, R. G. Sayısı: 27051) de bulunmaktadır.

Ceza muhakemesinde bir ispat aracı olan tanıklık faaliyeti, kamusal bir görev<sup>14</sup> olmanın yanı sıra, tanık ve yakınları bakımından da tehlike arz eden bir görevdir<sup>15</sup>. Bilhassa örgütlü suçlarda, tanık ve yakınlarına yönelik tehlikenin boyutları artmaktadır<sup>16</sup>. Ancak örgütlü suçlarda, delil elde edilmesindeki güçlük ve bu örgütlerin ortaya çıkarılmasındaki kamusal menfaat, tanıklık kurumunu daha da önemli hale getirmekte ve dolayısıyla tanık ve yakınları bakımından tehlike oluşturan durumlara yönelik koruyucu tedbirlerin uygulanması zorunlu hale gelmektedir<sup>17</sup>. Esasen, Devletin temel görevlerinden birinin de, bireyleri hukuk dışı müdahalelere karşı korumak olduğunda kuşku yoktur<sup>18</sup>.

Tanıkların koruma altına alınması, suçluların ortaya çıkarılması bakımından kamusal menfaatlere uygun düştüğü gibi, tanık bakımından da bireysel bir fayda sağlamaktadır. Bununla birlikte, tanık koruma tedbirlerinin öngörülmesi, şüpheli veya sanık hakları ile ceza muhakemesinin temel ilkeleri bakımından da sakıncalar doğurabilir. Dolayısıyla değerler arasındaki bu dengenin kurulması önem arz eder<sup>19</sup>. Tüm bu dengeleri gözetmekle yükümlü olan Devlet, tanıklık görevi nedeniyle tehlikeye uğrayabilecek olan tanıkların korunması açısından iki şekilde tedbir uygulayabilir. Bunlardan birincisi "*önleyici (fiziki) tanık koruma tedbirleri*", diğeri "*ceza muhakemesine ilişkin tanık koruma tedbirleri*"dir<sup>20</sup>.

Önleyici tanık koruma tedbirleri, tanığın şahsına, tanıklık yapmadan önce ve tanıklık yaptıktan sonra yönelebilecek olan saldırıları, diğeri bir

---

<sup>14</sup> **Şahin**, s.157; **Şentürk-Bayzit**, s.109, 110; **Erdem**, s.57; **Şahin-Göktürk**, s.27.

<sup>15</sup> **Şentürk-Bayzit**, s.110; **Çiçek**, s.115; **Şahin**, s.157; **Çolak-Taşkın**, s.254.

<sup>16</sup> **Şahin**, s.157; **Şahin-Göktürk**, s.41.

<sup>17</sup> **Çolak-Taşkın**, s.254; **Centel-Zafer**, s.419.

<sup>18</sup> **Şahin Göktürk**, s.41, **Turhan**, s.384; **Şahin**, s.158.

<sup>19</sup> **Centel-Zafer**, s.419.

<sup>20</sup> **Turhan**, s.384, 385.



deyişle tanığın hukuki varlığına yönelik saldırıları bertaraf etmeyi amaçlamaktadır. Tanığa duruşmaya gelirken ve evine dönerken polisin refakat etmesi buna örnek gösterilebilir. Ceza muhakemesine ilişkin tanık koruma tedbirleri ise, tanığın ceza muhakemesine ilişkin fonksiyonunu korumaya yöneliktir<sup>21</sup>.

Her iki tür tedbirin, alternatif tedbirler olmayıp, birbirlerini tamamlayıcı nitelikte olduğu ifade edilmelidir<sup>22</sup>.

CMUK. dönemine bakıldığında, kanunda tanıkların korunmasına ilişkin yeterli bir düzenleme bulunmamaktaydı. Buna karşılık Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ile Mücadele Kanunu ve Terörle Mücadele Kanunu'nda bu konuda bir takım düzenlemeler yer almaktaydı<sup>23</sup>.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK.) 58 inci maddesi ise konuya ilişkin bir hüküm sevk etmiştir. Maddeye göre; *"(1) Tanığa, ilk önce adı, soyadı, yaşı, işi ve yerleşim yeri, işyerinin veya geçici olarak oturduğu yerin adresi, varsa telefon numaraları sorulur. Gerekirse tanıklığına ne dereceye kadar güvenilebileceği hakkında hâkimi aydınlatacak durumlara, özellikle şüpheli, sanık veya mağdur ile ilişkilerine dair sorular yöneltilir.*

*(2) Tanık olarak dinlenecek kişilerin kimliklerinin ortaya çıkması kendileri veya yakınları açısından ağır bir tehlike oluşturacaksa; kimliklerinin saklı tutulması için gerekli önlemler alınır. Kimliği saklı tutulan tanık, tanıklık ettiği olayları hangi sebep ve vesile ile öğrenmiş olduğunu açıklamakla yükümlüdür. Kimliğinin saklı tutulması için, tanığa ait kişisel bilgiler, Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından muhafaza edilir.*

---

<sup>21</sup> **Turhan**, s.385.

<sup>22</sup> **Turhan**, s.385.

<sup>23</sup> Bkz. **Değirmenci**, s.93.

(3) *Hazır bulunanların huzurunda dinlenmesi, tanık için ağır bir tehlike teşkil edecek ve bu tehlike başka türlü önlenemeyecekse ya da maddî gerçeğin ortaya çıkarılması açısından tehlike oluşturacaksa; hâkim, hazır bulunma hakkına sahip bulunanlar olmadan da tanığı dinleyebilir. Tanığın dinlenmesi sırasında ses ve görüntülü aktarma yapılır. Soru sorma hakkı saklıdır.*

(4) *Tanıklık görevinin yapılmasından sonra, kişinin kimliğinin saklı tutulması veya güvenliğinin sağlanması hususunda alınacak önlemler, ilgili kanunda düzenlenir.*

(5) *İkinci, üçüncü ve dördüncü fıkra hükümleri, ancak bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak uygulanabilir”.*

5271 sayılı CMK.'nun 58 inci maddesinde, iki tür tanık koruma tedbiri düzenlenmiştir. Bunlardan birincisi tanığın kimliğinin gizli tutulması, ikincisi ise tanığın hakim tarafından hazır bulunma hakkına sahip kişiler olmaksızın dinlenmesidir.

5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu'nda ise önleyici (fiziki) tanık koruma tedbirlerinin yanı sıra CMK.'nun 58 inci maddesindeki ceza muhakemesine ilişkin koruma tedbirlerine ek düzenlemeler ile, bu tedbirlere ilişkin usulü hükümler yer almaktadır.

### **3- Tanık Koruma Kanununun Amacı ve Öngörülen Hükümler**

Tanık koruma tedbirlerinin düzenlendiği Tanık Koruma Kanunu'nda (TKK.)'da, kanunun amacı, ceza muhakemesinde tanıklık görevi sebebiyle, kendilerinin veya Kanunda belirtilen yakınlarının hayatı, beden bütünlüğü veya mal varlığı ağır ve ciddi tehlike içinde bulunan ve korunmaları zorunlu olan kişilerin korunması amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin esas ve usulleri düzenlemek olduğu belirtilmiştir.

Bu kapsamda Kanun'un 3 üncü maddesinde tanık koruma tedbiri alınması gerekli suçlar, 4 üncü maddesinde tanık koruma tedbiri kapsamına alınacak kişiler, 5 inci maddesinde tanık koruma tedbirleri, 6 ncı

maddesinde bu tedbirlere karar verecek merciler belirtilmiştir. Aşağıda bu hükümlere değinilecektir.

#### **4- Tanık Koruma Tedbirlerinin Türleri**

5271 sayılı CMK.'nın 58 inci maddesinde, iki tür tanık koruma tedbiri düzenlenmiştir. Bunlardan birincisi tanığın kimliğinin gizli tutulması, ikincisi ise tanığın hakim tarafından hazır bulunma hakkına sahip kişiler olmaksızın dinlenmesidir.

Tanık Koruma Kanunu'nun 5 inci maddesinde ise, koruyucu tedbirler sayılmıştır. Bu tedbirler şunlardır:

**i-** Kimlik ve adres bilgilerinin kayda alınarak gizli tutulması ve kendisine yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edilmesi,

**ii-** Duruşmada hazır bulunma hakkına sahip bulunanlar olmadan dinlenmesi ya da ses veya görüntüsünün değiştirilerek özel ortamda dinlenmesi.

**iii-** Tutuklu veya hükümlü olanların durumlarına uygun ceza infaz kurumu ve tutukevlerine yerleştirilmesi,

**iv-** Fizikî koruma sağlanması<sup>24</sup>,

---

<sup>24</sup> Bu tedbir ile ilgili olarak Yönetmelik'te ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir. Yönetmeliğin 14 üncü maddesinde; "(1) *Fizikî koruma tedbiri, hakkında bu tedbirin uygulanmasına karar verilen tanığın, gerektiğinde her türlü teknik cihaz ve donanımlarla, yirmidört saat esasına göre kesintisiz olarak her türlü tehlikeden korunması amacıyla ilgili kolluk veya koruma birimi tarafından yerine getirilen tedbirdir.*

(2) *Bu tedbire ilişkin talepler, tanık koruma defterine kaydedilir ve bu yönde verilen koruma kararları tanık koruma kartonunda gizlilik esasları çerçevesinde muhafaza edilir.*

(3) *Bu koruma tedbiri, aşağıda belirtilen usullerden biri veya birkaçı aynı anda uygulanmak suretiyle yerine getirilir:*

a) *Yakın koruma,*

b) *Konutta koruma,*

**v-** Kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi:

- Adli sicil, askerlik, vergi, nüfus, sosyal güvenlik ve benzeri bilgi ve kayıtlarının değiştirilmesi ve düzenlenmesi,

- Nüfus cüzdanı, sürücü belgesi, pasaport, evlilik cüzdanı, diploma ve her türlü ruhsat gibi resmi belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi.

- Taşınır ve taşınmaz mal varlığıyla ilgili haklarını kullanmasına yönelik işlemlerin yapılması.

**vi-** Geçici olarak geçimini sağlama amacıyla maddî yardımda bulunulması.

---

*c) İşyerinde koruma,*

*ç) Motorize veya yaya devriye ile koruma,*

*d) Çağrı üzerine koruma.*

*(4) Cumhuriyet savcısı veya mahkeme tarafından tanık hakkında verilen fizikî koruma tedbirine ilişkin karar, gereği için Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla ilgili kolluk veya koruma birimine gönderilir. Tanığın başka bir yargı çevresinde ikâmet etmesi hâlinde ise, söz konusu karar gizlilik esasları çerçevesinde derhal o yer Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.*

*(5) Her iki hâlde de koruma tedbiri, ilgili kolluk veya koruma birimi tarafından birinci fıkrada belirtilen esaslar çerçevesinde ve üçüncü fıkrada sayılan koruma usullerinden biri ya da birkaçı aynı anda uygulanmak suretiyle gecikmeksizin yerine getirilir.*

*(6) Kovuşturma evresinin sona ermesi ve tanığın yazılı veya sözlü olarak talep etmesi hâlinde, bu maddede yazılı tedbirlerin alınmasına Kurul tarafından karar verilebilir.*

*(7) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, tanığın talebi ve kolluk amirinin yazılı emriyle, bu maddede sayılan tedbirler geçici olarak alınabilir. Bu hâlde ilgili Cumhuriyet savcısına derhal bilgi verilir ve kararı doğrultusunda işlem yapılır” denilmektedir.*

**vii-** Çalışan kişinin iş yerinin ya da iş alanının değiştirilmesi veya öğrenim görenin devam etmekte olduğu her türlü eğitim ve öğretim kurumunun değiştirilmesi.

**viii-** Yurt içinde başka bir yerleşim biriminde yaşamasının sağlanması.

**ix-** Uluslararası anlaşmalara ve karşılıklılık ilkesine uygun şekilde, geçici olarak başka bir ülkede yerleştirilmesinin sağlanması.

**x-** Fizyolojik görünümün estetik cerrahi yoluyla veya estetik cerrahi gerektirmeksizin değiştirilmesi ve buna uygun kimlik bilgilerinin yeniden düzenlenmesi<sup>25</sup>.

Belirtmeliyiz ki, Tanık Koruma Kanunu'ndaki bu tedbirlerden yalnızca kimlik ve adres bilgilerinin değiştirilmesi (m.5/a), duruşmada hazır bulunma hakkına sahip bulunanlar olmadan dinlenmesi (m.5/b), ve ses veya görüntüsünün değiştirilerek özel ortamda dinlenmesi (m.5/b) ceza muhakemesi tedbirleri olarak ortaya çıkmaktadır<sup>26</sup>. Çalışmamızın devamında, yalnızca ceza muhakemesi tedbirleri yönünden konuyu ele alacağız.

## **5- Tanık Koruma Tedbirlerinin Uygulanma Şartları**

Tanık koruma tedbirlerine müracaat edilebilmesi için bir takım koşulların bulunması gerekir. Bunlar;

### **A- Kanunda Belirtilen Suçlardan Birisi Hakkında Soruşturma veya Kovuşturma Bulunması**

CMK'nun 58/5 inci maddesinde; tanık koruma tedbirlerine sadece bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar açısından başvurulabileceği belirtilmiştir. 5726 sayılı TKK.'da ise, tedbirlerin uygulanabileceği suçların

---

<sup>25</sup> Önleyici koruma tedbirleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Değirmenci**, s.103 vd.

<sup>26</sup> **Yenidünya**, s.83, 84; **Turhan**, s.387.

kapsamı genişletilmiştir. TKK.'nın 3 üncü maddesinde göre, tanık koruma tedbirlerine;

*i-* Ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve alt sınırı on yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar,

*ii-* Suç işlemek amacıyla kurulan bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen alt sınırı iki yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar,

*iii-* Terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar bakımından müracaat edilebilir.

5237 sayılı TCK.'nın 220 nci maddesinde yer alan suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunda, örgütün terör örgütü veya başka bir örgüt olması arasında bir fark gözetilmemişken, TKK.'nın 3 üncü maddesinde böyle bir ayrıma gidilmiştir.

Bunun yanında suç işlemek amacıyla işlenen suçlar açısından tanık koruma tedbirlerine CMK.'nın 58 inci maddesine göre bir sınırlama getirilmiş ve sadece alt sınırı iki yıl ve daha fazla hapis cezası gerektirenler bakımından bu tedbirlerin uygulanabileceği belirtilmiştir. Böylece TKK.'nın tanık koruma tedbirleri ile ilgili olarak suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu açısından kapsamı daralttığı, buna karşılık bazı suçlar bakımından kapsamı genişlettiği söylenebilir<sup>27</sup>.

Terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarda TKK.'nın herhangi bir sınırlamaya gitmeme nedeni, TBMM Adalet Komisyonu Raporu'nda, "*Alt Komisyonca, Tasarının 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yapılan değişiklikle, terör örgütlerinin tehlikelilik durumu nazara alınarak, bu örgütlerin faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçların tanık veya yakınları hakkında her zaman kanunda belirtildiği şekilde bir tehdit bulunabileceği düşünüldüğünden, terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarda tanık koruma programı açısından alt sınır kaldırılmıştır*" şeklinde belirtilmiştir.

---

<sup>27</sup> **Yenidünya**, s.81; **Turhan**, s.388.

CMK ve TKK. arasında, tedbirin uygulanabileceği suç tipleri yönünden farklılık mevcut olsa da, sonraki özel kanun olan TKK.'nun konuya ilişkin hükümlerinin dikkate alınması gerekmektedir. Buna göre, CMK.'nun 58 inci maddesinde yer verilen alt sınırı iki yıldan az hapsi gerektiren örgütlü suçlar sınırlamasına TKK.'da yer verilmemiş olması karşısında, CMK.'da yer alan bu sınırlamanın göz önünde bulundurulmaması gerekir<sup>28</sup>.

### **B- Tedbir Uygulanacak Kişinin Tanık veya Yakınlarından Biri Olması**

Tanık Koruma Kanunu'nda, tanık koruma tedbiri kapsamına alınacak kişiler, 4 üncü maddede düzenlenmiştir. Buna göre;

*i-* Ceza muhakemesinde tanık olarak dinlenenler ile 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 236 ncı maddesine göre tanık olarak dinlenen suç mağdurları,

*ii-* Tanık ve tanık olarak dinlenen suç mağdurlarının nişanlısı, evlilik bağı kalmasa bile eşi, kan hısımlığından veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoyu, ikinci derece dahil kan veya ikinci derece dahil kayın hısımları ve evlatlık bağı bulunanlar ile yakın ilişki içerisinde olduğu kişiler hakkında tanık koruma tedbiri uygulanabilir.

Kanunun, hakkında koruma tedbirlerinin uygulanacağı kimseler olarak tanık, tanık olarak dinlenen suç mağdurları ve tanığın yakınlarının öngörülmüş olması, AİHM. içtihatları ile de uyumludur. Zira mahkeme, tanığın kimliğinin gizlenmesi için tehlikenin, tanığın bizatihi kendisine ya da yakınına yönelik olmasını aramaktadır<sup>29</sup>.

TKK.'nun 2 nci maddesinde tanıktan ne anlaşılması gerektiği tanımlanmıştır. Buna göre tanık; "*Ceza muhakemesinde tanık olarak*

---

<sup>28</sup> Şentürk-Bayzit, s.141; Turhan, s.388.

<sup>29</sup> Turhan, s.400.

*dinlenen kişiyi, tanık sıfatıyla dinlenen suç mağdurlarını ve bu Kanunda belirtilen yakınlarını” ifade eder.*

İfade etmeliyiz ki, kanunun düzenlemesi, tanığın yakınlarının da tanık olarak tanımlanması bakımından hatalıdır. Zira ceza muhakemesinde tanık kavramının anlam ve kapsamı bellidir. Bu nedenle Kanun’da tanık yakınlarının da tanık kavramı içinde zikredilmesi yerinde olmamıştır. Esasen, koruma tedbirlerinin kapsamını geniş tutmak amacını güttüğü anlaşılan kanun koyucunun, tanık yakınlarını tanık kavramı içinde zikretmek yerine ayrıca belirtmesi daha yerinde olurdu<sup>30</sup>.

Diğer taraftan Kanun’da henüz dinlenmemiş ama dinlenmesine karar verilmiş olanların tanık olarak sayılmaması da kanımızca isabetli olmamıştır. Zira tanık koruma tedbirleri tanık dinlenmeden önce veya tanıklık faaliyeti devamında söz konusu olmaktadır. Ancak Kanun’da tanık olarak dinlenen kişilerden söz edilmesi, tedbirlerin amacı ve uygulanacağı zaman göz önünde bulundurulduğunda bir çelişki oluşturmaktadır<sup>31</sup>.

Kanunda, tanık ve tanık olarak dinlenen suç mağdurları ile yakın ilişki içinde bulunan kimseler bakımından da söz konusu tedbirlerin uygulanması öngörülmüştür. Ancak Kanunda “yakın ilişki içinde olan kişiler”den ne anlaşılması gerektiği açıklanmamıştır. Kanımızca yakın ilişki içinde olan kişilerden maksat, kişinin akrabalık ilişkisi olsun olmasın, tanıklığını etkileyecek derecede yakın ilişki içinde bulunduğu kişiler anlaşılmalıdır. Kişinin, aynı evi paylaştığı kişi, iş ortağı bu kapsamda yakın ilişki olarak değerlendirilebilir<sup>32</sup>.

Son olarak ifade edelim ki, TTK.’nın 22 nci maddesinde, tanık koruma biriminde görev yapan personelin, bu Kanun kapsamına giren suçlara ait istihbaratta, soruşturmada veya kovuşturmada görev alan kolluk amir ve memurları ile diğer kamu görevlilerinin, bu suçlarda

---

<sup>30</sup> Aynı yönde **Turhan**, s.390.

<sup>31</sup> Aynı yönde **Turhan**, s.390.

<sup>32</sup> **Çiçek**, s.119.



kullanılan gizli soruşturmacının, kanun kapsamına giren suçların ortaya çıkartılmasında yardımcı olan muhbirlerin ile bunların yakınları hakkında Tanık Koruma Kanunu hükümlerinin uygulanması öngörülmüştür.

### **C- Kişinin Hayatı, Beden Bütünlüğü ve Malvarlığı İçin Ağır ve Ciddi Bir Tehlike Bulunması**

Kanun, tanık koruma tedbirlerini her tanık yönünden değil, haklarında tedbirlerin uygulanabilmesi öngörülen kişilerin beden bütünlüğü veya mal varlığı ağır ve ciddi bir tehlike içinde bulunması ve korunmalarının zorunlu olması halinde uygulanabileceğini düzenlemiştir (TKK.m.4/2).

Kanunda, tehlikenin ağır ve ciddiliğinin aranması, AİHM. içtihatları bakımından bir aykırılık ortaya koymamakla birlikte, malvarlığına yönelik tehlikenin aranması, tedbirlerin uygulanabilmesi için yaşama hakkı, vücut bütünlüğü ve kişi özgürlüğü gibi temel ve en önemli insan haklarının tehlikede olmasını arayan AİHM. kararları ile uygunluk göstermemektedir. Ancak Kanunda, tehlikenin ağır ve ciddi olmasının ayrıca değerlendirilecek olması, bu uygunsuzluğu bertaraf edebilecek niteliktedir<sup>33</sup>.

Kanun'da sözü edilen haklara yönelik tehlikenin ağırlığı ve ciddiyeti bakımından değerlendirme, somut olayın özelliklerine göre yetkili mercilerce yapılacaktır<sup>34</sup>. Yine tedbir kararının alınmasında söz konusu tehlikenin ağırlığı ve ciddiliğinin yanı sıra, tanığın açıklamaları, tedbirin maliyeti, tanığın psikolojik durumu gibi hususlar da göz önünde bulundurulacaktır<sup>35</sup>.

Yargıtay bir kararında "*sanıklara iddianamede atılı suçun tasarlayarak kasten öldürme ve bu suça yardım etme, yerel mahkemece sübuta erdiği kabul edilen suçun kasten öldürme ve bu suça yardım etme olduğu da gözönüne alınarak, yaşamının tehlikeye gireceği gerekçesiyle*

---

<sup>33</sup> **Turhan**, s.400.

<sup>34</sup> **Çolak-Taşkın**, s.258.

<sup>35</sup> **Çiçek**, s.115.

*isinin açıklanmamasını talep eden tanığın anlatımları ile bu tanığın 5726 Sayılı Tanık Koruma Yasası kapsamında koruma kapsamına alınıp alınmayacağı hususlarının yerel mahkeme tarafından değerlendirilmesi gerekmektedir” şeklinde hüküm tesis etmiştir<sup>36</sup>.*

TKK.’nun 4 üncü maddesinde korunan haklar sınırlı bir biçimde belirtilmiştir. Buna göre, sadece “*hayat*”, “*beden bütünlüğü*” ve “*malvarlığına*” yönelik tehlikeler açısından tanık koruma tedbirlerine müracaat edilebilir. Buna karşılık, kişinin hürriyetinden yoksun bırakılacağına belirtilmesi, şerefine veya cinsel dokunulmazlığına yönelik saldırı tehlikelerinin bulunması tanık koruma tedbirlerine başvurmayı gerektirmemektedir<sup>37</sup>.

CMK.’nun 58/2 nci maddesinde ise, herhangi bir sınırlamaya gidilmemiştir. Maddede tanık olarak dinlenecek kişilerin kimliklerinin ortaya çıkması, kendileri veya yakınları açısından “ağır bir tehlike oluşturacaksa” kimliklerinin gizli tutulmasına yönelik tedbirlere müracaat edilebilecektir. CMK.’nun düzenlemesinin bu açıdan TKK.’ya göre daha kapsamlı ve yerinde olduğu kanaatindeyiz<sup>38</sup>. Zira tanıkların sadece belli haklarına yönelik saldırılar açısından korunması, tanık koruma tedbirlerinden beklenen amaca hizmet etmekte yeterli olmayabilir.

CMK.’nun 58 inci maddesinde tehlikenin sadece “ağır” olmasından bahsedilmiş olmasına rağmen, TKK.’da tehlikenin “ağır ve ciddi olması” aranmıştır. Kanımızca burada da kanun koyucu, tanık koruma tedbirlerinin sınırlandırma yoluna gitmek istemiştir. Ancak belirtelim ki, bu tedbirlere müracaat edilebilecek suçlar dikkate alındığında tehlikenin ağırlığı aynı zamanda ciddiliğini de kendiliğinden getirmektedir.

#### **D- Tedbirin Ölçülü Olması**

---

<sup>36</sup> Bkz. **Yarg. CGK., 1.2.2011, 2010/1-253, 2011/11.**

<sup>37</sup> **Turhan**, s.391.

<sup>38</sup> Ayrıca bkz. **Turhan**, s.391.

Saniğin adil yargılanma hakkına müdahale teşkil eden tanık koruma tedbirlerinde, diğer temel hak ve özgürlüklerdeki gibi ölçülülük ilkesine riayet edilmelidir<sup>39</sup>. Nitekim TKK.'nun 5/2 nci maddesinde, tedbirlerden bir veya birkaçının aynı anda uygulanabileceği, bununla birlikte aynı sonuç daha hafif bir tedbir ile elde edilebiliyor ise, daha hafif olanın uygulanması gerektiği belirtilmiştir<sup>40</sup>.

Ölçülülük, yalnızca tedbire müracaat bakımından değil, tedbirin uygulanması bakımından da aranmalıdır. Örneğin, TKK.'nun 9 uncu maddesinin 10 uncu fıkrasında, haklarında koruma tedbiri kararı alınan tanıkların dinlenmelerinin savunma hakkını kısıtlayacak şekilde uygulanamayacağı belirtilmiştir.

### **E- Yetkili Mercii Karar Vermesi**

TKK.'nun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) ilâ (ç) bentlerinde sayılan tanık koruma tedbiri kararları; soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı tarafından, kovuşturma evresinde Cumhuriyet savcısı veya tanığın istemi üzerine veya re'sen mahkemece verilir. Karar verilmeden önce kolluk makamları ile diğer birimlerin hazırlayacağı değerlendirme raporları göz önünde tutulur (m.6/1).

Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, tanığın isteminin bulunması koşuluyla Cumhuriyet savcısından karar alınıncaya kadar, kolluk amirinin yazılı emriyle, geçici olarak 5 inci maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinde belirtilen tedbir alınabilir. Bu tedbir, geciktirilmeksizin Cumhuriyet savcısının bilgisine sunulur (m.6/2).

Kovuşturma evresinde tanıklık görevinin yapılmasından sonra, 5 inci maddenin birinci fıkrasının (d) ilâ (h) bentlerinde sayılan tanık koruma tedbirlerine ilişkin kararlar, tanığın istemi üzerine Tanık Koruma Kurulu

---

<sup>39</sup> **Turhan**, s.392.

<sup>40</sup> **Şahin-Göktürk**, s.42.

tarafından verilebilir. Kurul, kovuşturma evresinin sona ermesinden sonra (ç) bendinde belirtilen tedbire de karar verebilir (m.6/3).

Cumhuriyet savcısı veya mahkeme tarafından koruma kararı alınırken; korunan kişi veya yakınlarının karşı karşıya kaldığı tehlikenin ağırlığı, soruşturma ve kovuşturma konusu suç ile tanığın yapacağı açıklamaların önemi, alınacak tedbirin yaklaşık maliyeti, tanığın psikolojik durumu ve benzer mahiyetteki diğer özellikleri de göz önünde bulundurulur (Yönetmelik m.9/3).

### **6- Tanık Koruma Tedbiri Kararında Bulunacak Hususlar**

Tanık koruma tedbiri kararında, korunmasına karar verilen kişilerin açık kimlik ve adres bilgileri, tanıklık konusu olay, tanıklığa ilişkin bilgiler, tedbir veya tedbirlerin şekli ve süresi, kararın istem üzerine veya re'sen verilip verilmediği, karara dayanak teşkil edecek hukukî ve fiilî sebepler, tanık anlatımlarının, soruşturma veya kovuşturma evresinde olayın nitelik ve kapsamına göre sağladığı veya sağlayacağı fayda, soruşturma veya kovuşturma konusu olayla sınırlı ve orantılı olmak üzere, karara dayanak teşkil edecek olan diğer hususlara yer verilir (m.7).

### **7- Tanık Koruma Tedbirinin Süresi, Değiştirilmesi, Kaldırılması ve Şahsi Hallerin Eski Hale Getirilmesi**

#### **A- Tedbirin Süresi ve Değiştirilmesi**

Tanık Koruma Kanunu kapsamında sayılan koruma tedbirlerinin süresine, şeklinin değiştirilmesine, bu tedbirlerin kaldırılmasına veya tedbirlerin aynen devam etmesine, 6 ncı maddede belirtilen makam ve mercilerce re'sen veya hakkında tedbir uygulanan kişinin istemi üzerine kararın uygulandığı tarihten başlamak üzere ve en geç birer yıl aralıklarla karar verilir (m.8/1).

Kararı uygulayan koruma birimi, karar tarihinden itibaren her yıl veya gerektiğinde bu süreyi beklemeden uygulama ve takip raporu düzenleyerek, kararı veren makam veya mercie gönderir. Raporda,

uygulanan tedbir şekillerinin ve sürelerinin değiştirilmesine veya tedbirin sona erdirilmesine ilişkin öneriye de yer verilebilir (m.8/2).

### **B- Tedbirin Kaldırılması**

Uygulanan tanık koruma tedbirlerinin kaldırılmasına, hakkında tedbir uygulanan tanığın;

*i-* Koruma kararı verilmesine neden olan olay hakkında yanlış bilgi vermesi veya bildiği hususları açıklamaması,

*ii-* Koruma kararı verilmesine neden olan olay hakkında yalan tanıklık veya iftiradan mahkûm olması,

*iii-* Önceki kimlik bilgileri ile ilgili kendisinden talep edilen bilgiler hakkında yanlış beyanda bulunması,

*iv-* Koruma kararında belirtilen tedbirlere aykırı bir davranış içine girmesi,

*v-* Koruma sebeplerinin ortadan kalkması,

hâllerinde, kararı veren Cumhuriyet savcısı veya mahkemece re'sen ya da hakkında tedbir uygulanan tanığın talebi üzerine karar verilebilir (Yönetmelik m.16/1, 2).

Hakkında koruma tedbiri uygulanan tanığın koruma kapsamından çıkarılması hâlinde, korunmakta olan yakınlarının da koruma kapsamından çıkarılıp çıkarılmayacağı her somut olaya göre ayrıca değerlendirilir (Yönetmelik m.16/4).

Koruma tedbirinin kaldırılmasına ilişkin kararlar, ilgili defter üzerinden verilir ve önceki kararlar ilişkilendirilerek mahsus kartonunda gizlilik esasları çerçevesinde saklanır (Yönetmelik m.16/5).

Koruma tedbirinin kaldırılması hâlinde bu durum, hem tanığa hem de tedbiri uygulayan ilgili kolluk veya koruma birimine gecikmeksizin bildirilir (Yönetmelik m.16/3).

Hakkında tedbir kararı verilen tanığın, koruma kararı verilmesine neden olan olay hakkında yalan tanıklık veya iftiradan mahkûm olması ya

da koruma kararında belirtilen tedbirlere aykırı bir davranış içine girmesi sebebiyle, tanık hakkındaki koruma tedbiri kararının kaldırılması hâlinde, karar tarihinden bu tedbir kararının kaldırıldığı tarihe kadar, kararı uygulayan makamlarca yapılan giderler ve kanunî faizleri tanıktan tahsil edilir, ödenmemesi hâlinde ise tanık hakkında 21.7.1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

### **C- Şahsi Hallerin Eski Hale Getirilmesi**

Kanunun 8 inci maddesinin 1 inci fıkrasına göre, koruma tedbirinin kaldırılması halinde, hakkında tedbir uygulanan kişinin istemi üzerine şahsî hallerinin tedbirin uygulanmasından önceki hale getirilmesine tedbir kararını veren makamca karar verilir (m.8/3).

Eski hâle getirme kararı verilirken; tanığın mevcut durumu, kaldırılan koruma tedbirinin niteliği, bu kararın tanığa sağlayacağı fayda ve işlemlerin gizlilik içerisinde yürütülmesinin mümkün olup olmadığı hususları dikkate alınır (Yönetmelik m.17/2). Şahsî hâller, uygulanabilirlik ölçüsünde ve makul bir süre içerisinde kaldırılan tedbirin uygulanmasındaki usul ve esaslara göre eski hale getirilir (Yönetmelik m.17/3).

Eski hâle getirme işlemleri sırasında kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, her türlü işbirliği ve yardımda bulunurken gizlilik esaslarına uymakla yükümlüdür (Yönetmelik m.17/4).

## **8- Koruma Kararının Alınması ve Gizlilik Kuralı**

### **A- Koruma Kararının Alınması**

Cumhuriyet savcısı, mahkeme veya hâkim tarafından bu Yönetmelikte belirtilen işlemlerle ilgili olarak yazı işleri müdürlüklerinde çalışan personelden biri görevlendirilir (Yönetmelik m.19/1).

Tanığın korunmasına yönelik talepler, ilgisine göre öncelikle Cumhuriyet başsavcılığı veya mahkemelerce tutulan tanık koruma defterine kaydedilir. Koruma kararı verilmesi hâlinde tedbir, söz konusu defterdeki karar numarası ile yerine getirilir (Yönetmelik m.19/2).

Tanık koruma defteri ile tanık koruma kararları ve diğer belgelerin yer aldığı tanık koruma kartonu, söz konusu tedbirleri uygulamakla görevlendirilen Cumhuriyet savcısı veya ilgili hâkim nezaretinde özel bir kasada saklanır (Yönetmelik m.19/3).

Mahkemece verilen koruma kararının bir sureti, tedbiri uygulayacak kolluk veya koruma birimine ileilmek üzere ilgili Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Tedbir kararının diğer suretinin ise ilgili kartonda saklanmasına devam edilir (Yönetmelik m.19/4).

Cumhuriyet savcısı veya mahkemece verilen tanık koruma kararları ile diğer tutanak ve belgeler, tanık hakkında yürütülen bir başka soruşturma veya kovuşturma konusu suçla ilgili olması hâlinde, diğer adli mercilere gönderilebilir (Yönetmelik m.19/5).

Koruma kararları ve diğer belgeler, talep hâlinde hiçbir sınırlamaya bağlı olmaksızın Kurula gönderilir (Yönetmelik m.19/6).

Tanık koruma defteri ve tanık koruma kartonunun düzenlenmesine ve saklanmasına ilişkin olarak bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hâllerde, 01.06.2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Cumhuriyet Başsavcılıkları İle Adli Yargı İlk Derece Ceza Mahkemeleri Kalem Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin ilgili hükümleri uygulanır (Yönetmelik m.19/7).

### **B-Gizlilik Kuralı**

Tanıkların korunmasına ilişkin olarak alınan kararlar ve yürütülen işlemler gizlidir. Gizlilik, tedbir sona erdikten sonra da devam eder (TKK.m.18/1, Yönetmelik m.18/1).

Burada sözü edilen gizlilik kuralı, diğer gizli koruma tedbirlerinden farklı olarak, hakkında tedbir uygulanacak kişiye yönelik değil, şüpheli, sanık ve kamuya yöneliktir<sup>41</sup>.

---

<sup>41</sup> **Centel-Zafer**, s.420.

Cumhuriyet başsavcılıkları ve mahkemeler ile diğer kamu kurum ve kuruluşları, tedbir kararlarının uygulanması sırasında ve sonrasında yürütölen tüm işlemlerde gizlilik kurallarına uygun olarak hareket eder ve kendi birimlerinde gizliliğin ihlâl edilmesini önleyecek tedbirleri gecikmeksizin alır (TKK.m.18/2, Yönetmelik m.18/2).

Koruma kararlarının alınmasında ve uygulanmasında yer alan kamu görevlileri ile bu işlemlerde her ne şekilde olursa olsun görev alan diğer kişiler, her türlü resmî yazışma ile bilgi iletişim ve yayın araçlarını kullanırken gizliliğe uymak ve gerekli önlemleri almakla yükümlüdür (Yönetmelik m.18/3).

Kişiler, görevleri nedeniyle veya herhangi bir şekilde öğrendikleri tanık koruma tedbirine yönelik gizlilik içeren bilgi ve belgeleri hiçbir zaman açıklayamazlar (TKK.m.18/3, Yönetmelik m.18/4). Gizliliğe ilişkin kurallar, tedbir uygulanan tanıklar için de geçerlidir (TKK.m.18/4, Yönetmelik m.18/5).

Koruma tedbirlerine ilişkin hükümlerin uygulanması sırasında öğrendikleri bilgi ve belgeleri açıklayan, yayınlayan veya her ne şekilde olursa olsun başkalarının bu bilgi ve belgeleri edinmesini ya da erişimini kolaylaştıranlar hakkında fiil başka bir suç oluştursa bile ayrıca, Türk Ceza Kanununun 258 inci maddesi hükmüne göre cezalandırılır<sup>42</sup>.

## **9- Tanığın Korunmasının Ceza Muhakemesi İlkeleriyle İlişkisi**

### **A- Vasıtasızlık (Doğrudan Doğruyalık) İlkesi**

---

<sup>42</sup> TCK.'nun 258 inci maddesinde "Göreve ilişkin sırrın açıklanması suçu" yaptırıma bağlanmıştır. Maddede; "(1) Görevi nedeniyle kendisine verilen veya aynı nedenle bilgi edindiği ve gizli kalması gereken belgeleri, kararları ve emirleri ve diğer tebligatı açıklayan veya yayınlayan veya ne suretle olursa olsun başkalarının bilgi edinmesini kolaylaştıran kamu görevlisine, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Kamu görevlisi sıfatı sona erdikten sonra, birinci fıkrada yazılı fiilleri işleyen kimseye de aynı ceza verilir" denilmektedir.



Ceza muhakemesinde duruşmaya hakim olan ilkelerden en önemlisi vasitasızlık ilkesidir. Bu ilke, hakimin, arada herhangi bir vasıta olmadan, beş duyusuyla delilleri algılaması ve buna göre vicdani kanaatini oluşturması gerekliliğini ifade etmektedir<sup>43</sup>.

Vasitasızlık ilkesinin bir sonucu olarak, tanığın duruşmada dinlenmesi, muhakemenin taraflarının tanığa soru sorması, onunla yüzleşmesi, iddiaları çürütebilmesi imkanını sağlanması gerekir<sup>44</sup>. Esasen tüm bu haller, adil yargılanma hakkının bir gereğidir (AİHS.m.6/3-d).

Vasitasızlık ilkesi, sanığın, tanığa soru sorma hakkını tanımanın yanında, ifadenin gerçeğe uygunluğunun denetlenmesi imkanını da beraberinde getirir. Bu açıdan tanık koruma tedbirlerinin uygulanmasında, vasitasızlık ilkesini bertaraf edecek mahiyette düzenlemelere gidilmemesi gerekir. Aksi halde, tanık koruma tedbirleri, ceza muhakemesinde, sanığın savunma ve adil yargılanma hakkına orantısız bir müdahale oluşturur.

TKK.'nun 9 uncu maddesinde, alınan tanık ifadelerinin, Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre duruşma sırasında hazır bulunanlar huzurunda verilmiş ifade hükmünde olduğu düzenlenmiştir. Kanun koyucunun bu düzenlemeyle, vasitasızlık ilkesine aykırılığı bertaraf etmeyi amaçladığı söylenebilir.

## **B- Silahların Eşitliği İlkesi**

Silahların eşitliği ilkesi, yargılamanın taraflarına eşit düzeyde iddia ve savunma imkanının, vasıtalarının (silahların) sağlanması, tarafların bu konularda makul olanaklara sahip olması olarak ifade edilebilir<sup>45</sup>. Silahların

---

<sup>43</sup> İlke için bkz. **Ünver-Hakeri**, C.:1, s.73; **Öztürk-Tezcan-Erdem-Sırma-Kırıt-Özaydın-Akcan-Erdem**, s.140, 141; **Centel-Zafer**, s.623; **Şentürk-Bayzit**, s.114; **Özbek-Kanbur-Doğan-Bacaksız-Tepe**, s.83; **Şahin-Göktürk**, s.82, 83.

<sup>44</sup> **Şentürk-Bayzit**, s.115.

<sup>45</sup> **Tanyar, Ziya Çağa**, "AİHM İçtihadında Gizli Tanıklık ve Adil Yargılanma Hakkı", Legal Hukuk Dergisi, C.:10, S.:114, Haziran 2012, s.37; **Özbek-Kanbur-**

eşitliği ilkesi, adil yargılanma hakkının bir gereğidir. Bu ilke, hakkaniyete uygun bir yargılama yapılabilmesinin şartlarından da biridir<sup>46</sup>.

Tanık koruma tedbirlerinden biri olan, tanık kimlik bilgilerinin gizli tutularak dinlenmesi tedbiri, silahların eşitliği açısından sakıncalar doğurmaktadır. Zira, bu tedbirin uygulandığı hallerde, tanığın kimliğini bilmeyen sanığın soru sorma imkanı sekteye uğrayacak, hatta bazı soruların yanıtı bırakılması mümkün olabilecektir. TKK.'da yer verilen bazı hükümlerde bu ilkeye aykırı durumlara rastlamak mümkündür. Örneğin tanığın, duruşma salonunda fiziksel görünümünü engelleyecek tarzda mahkemece tayin ve tespit edilecek bir usule göre, dinlenmesine karar verildiğinde, CMK.m.201 kapsamında tanığa sorulacak soruların, tanık hakkında uygulanan tedbirlerle orantılı ve amaca uygun olması gerekir. Bu amaçla, hâkim, sorulan soruların tanığa sorulmamasına karar verebilir veya tanığı dinlerken dolaylı dahi olsa tanığın kimliğini ortaya çıkaracak soruların sorulmasına izin vermez (TKK.m.9/5).

AİHM.'e göre, iddia ve savunmanın çekişmeli olabilmesi için, kural olarak tüm delillerin aleni duruşmada sanığın huzurunda ortaya konması gerekir. Sanığın hakim huzurunda ve gözetiminde tanıkla yüz yüze gelmesi de, silahların eşitliğinin sağlanması bakımından önemlidir. Hakim, sanık ile tanığın karşı karşıya geldiklerinde tanığın yüz ifadesini, sanığın sorduğu soruya verdiği yanıtları değerlendirecek ve tanığın beyanlarının doğruluğu konusunda bir fikre ulaşacaktır<sup>47</sup>.

### **C- Duruşmanın Aleni Olması İlkesi**

---

**Doğan-Bacaksız-Tepe**, s.58; **Centel-Zafer**, s.194; **Öztürk-Tezcan-Erdem-Sırma-Kırıt-Özaydın-Akcan-Erdem**, s.125.

<sup>46</sup> **Şentürk-Bayzit**, s.122.

<sup>47</sup> **Tanyar**, s.38, 39.

Duruşmanın aleniliği ilkesi, duruşmanın ve hükmün aleni olması mecburiyetini ifade etmektedir. Bu ilke, herkese duruşmaya katılma ve duruşmayı izleme imkanı veren bir ilkedir<sup>48</sup>.

CMK.'nın 182 nci maddesinde göre; "(1) Duruşma herkese açıktır.

(2) Genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hâllerde, duruşmanın bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına mahkemece karar verilebilir.

(3) Duruşmanın kapalı yapılması konusundaki gerekçeli karar ile hüküm açık duruşmada açıklanır"<sup>49</sup>.

Tanık, kimliği gizlenerek dinlendiğinde, açık olan duruşmaya katılan kişilerin, tanığı tanıma olasılığı söz konusu olabilir. Tanığın korunması amacıyla duruşmanın kapalı olarak yürütülmesinin CMK.'da yer alan "kamu güvenliği" gerekçesine dayandırılabilceği ifade edilmektedir<sup>50</sup>. Ancak, tanık koruma tedbirlerinin istisnai özelliği ve bu tedbirlerin sıkı şartlara tabi olması, aleniyet ilkesine aykırılığın söz konusu olmadığı yönündeki

---

<sup>48</sup> Centel-Zafer, s.627; Özbek-Kanbur-Doğan-Bacaksız-Tepe, s.82; Ünver-Hakeri, C.1, s.59; Şahin-Göktürk, s.91.

<sup>49</sup> CMK.m.184: "(1) 182 nci maddede gösterilen hâllerde, açıklığın kaldırılması istemine ilişkin olarak yapılacak duruşma, istem üzerine veya mahkemece uygun görülürse kapalı yapılır."

CMK.m.187: "(1) Kapalı duruşmada mahkeme, bazı kişilerin hazır bulunmasına izin verebilir. Bu hâlde adı geçenler, duruşmanın kapalı olmasını gerektiren hususları açıklamamaları bakımından uyarılırlar ve bu husus tutanağa yazılır.

(2) Kapalı duruşmanın içeriği hiçbir iletişim aracıyla yayımlanamaz.

(3) Açık duruşmanın içeriği, millî güvenliğe veya genel ahlâka veya kişilerin saygınlık, onur ve haklarına dokunacak veya suç işlemeye kışkırtacak nitelikte ise; mahkeme, bunları önlemek amacı ile ve gerektiği ölçüde duruşmanın içeriğinin kısmen veya tamamen yayımlanmasını yasaklar ve kararını açık duruşmada açıklar."

<sup>50</sup> Şentürk-Bayzit, s.132.

düşüncelere gerekçe oluşturmaktadır<sup>51</sup>. Kanımızca, Kanun'da bazı tanık koruma tedbirleri yönünden aleniyet ilkesine istisna getirilmesi daha yerinde olabilirdi. Ancak, mevcut düzenlemelere göre, bazı tedbirleri, CMK.'nın öngördüğü aleniyet ilkesinin istisnai hallerinden biri kapsamında kabul etmek daha yerinde olur.

## **10- Tanık Koruma Kanunu'nda Yer Alan Ceza Muhakemesine İlişkin Tanık Koruma Tedbirleri**

### **A- Tanığın Kimlik ve Adres Bilgilerinin Gizli Tutulması (m.5/a)**

Tanığın kimlik ve adres bilgilerinin gizli tutulmasının temel amacı, şüpheli veya sanık tarafından, tanığa ya da onun yakınlarına yönelik muhtemel saldırı girişimlerini ya da sair tehditleri önlemektir<sup>52</sup>.

Tanık dinlenmeden önce adı, soyadı, yaşı, işi ve yerleşim yeri, işyerinin veya geçici olarak oturduğu yerin adresi, varsa telefon numaraları sorulur. Gerekirse tanıklığına ne dereceye kadar güvenilebileceği hakkında hâkimi aydınlatacak durumlara, özellikle şüpheli, sanık veya mağdur ile ilişkilerine dair sorular yöneltilir.

Ancak tanığın kimlik ve adres bilgilerinin ortaya çıkması tanık veya yakınları açısından ağır (ve ciddi) bir tehlike oluşturacaksa; kimliklerinin saklı tutulması için gerekli önlemler alınır. Kimliği saklı tutulan tanık, tanıklık ettiği olayları hangi sebep ve vesile ile öğrenmiş olduğunu açıklamakla yükümlüdür. Kimliğinin saklı tutulması için, tanığa ait kişisel bilgiler, Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından muhafaza edilir.

İfade etmeliyiz ki, tanığın kimliğinin gizli tutulmasının iki önemli sakıncası bulunmaktadır. Bunlardan ilki, kimliği gizlenen tanığın daha rahat bir şekilde gerçeğe aykırı beyanda bulunma tehlikesi ve bu paraleldi

---

<sup>51</sup> **Şentürk-Bayzit**, s.132.

<sup>52</sup> **Yenidünya**, s.84.

beyanlarının sorgulanma imkanının darlığıdır<sup>53</sup>. Diğer bir sakınca ise, tanığın kimliğinin gizlenmesi hem vasıtasızlık ilkesine aykırılık oluşturacak hem de sanığın kendini savunma imkanı zayıflayacak ve böylece savunma hakkı kısıtlanmış olacaktır<sup>54</sup>. Ancak tüm bu sakıncalar, tanık koruma tedbirlerine ölçülülük ilkesi göz önünde bulundurularak müracaat edildiğinde bertaraf edilebilir<sup>55</sup>.

Tanığın kimlik ve adres bilgilerinin tamamen gizlenerek dinlenmesi ve bu dinleme sonunda elde edilen bilgilerin hükme dayanak teşkil etmesinin sanığın savunma hakkını kısıtlayıp kısıtlamadığını ve adil yargılanma hakkını ihlal edip etmediği hususu en tartışmalı ve önemli konudur.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne göre, duruşmanın yüzyüzeliği için delil kabul edilen her şeyin açık duruşmada sanığın önünde mahkemeye sunulması gerekir. Bu ilkenin uygulanmasında çeşitli istisnalar bulunabilir. Ancak, mahkumiyet kararı sadece veya ağırlıklı bir biçimde sanığın soruşturma ve kovuşturma aşamasında sorgulayamadığı veya sorgulatamadığı bir kimse tarafından yapılan beyanlara dayandığında savunma hakkını, böylece AİHS'nin 6. maddesini ihlal edecektir (24 Kasım 1986 tarihli Unterpertinger/Avusturya kararı)<sup>56</sup>.

AİHM'nin 20.11.1989 tarihli Kostovski/Hollanda kararında soruşturma ve kovuşturma aşamasında gizli olarak dinlenen tanığa sanık ve müdafii tarafından yazılı olarak yöneltilen 14 sorudan tanığın, kimliği ortaya çıkacak düşüncesiyle sadece ikisine cevap vermesi sözleşmenin 6. maddesinin ihlali olarak nitelendirilmiştir<sup>57</sup>.

---

<sup>53</sup> **Yenidünya**, s.82.

<sup>54</sup> **Şahin**, s.164; **Yenidünya**, s.83; **Turhan**, s.395.

<sup>55</sup> **Yenidünya**, s.83.

<sup>56</sup> Bkz. **Şahin**, s.165, 166; **Yenidünya**, s.85; **Değirmeci**, s.115; **Turhan**, s.395.

<sup>57</sup> **Gürol**, s.50; **Değirmeci**, s.115; **Turhan**, s.396; **Çiçek**, s.126.

Windisch/Avusturya kararında da, gizli tanıkların sadece polis tarafından dinlenmesi, mahkeme tarafından dinlenmemesi, mahkemenin tanıkları dinleyen polisleri dinleyerek hüküm kurması sözleşmenin ihlali olarak nitelendirilmiştir<sup>58</sup>.

AİHM kimliği gizli tutulan tanığın beyanlarının hüküm verilirken sanık aleyhine kullanılmasını tek başına sözleşmeye aykırı görmemektedir. Gizli tanığın dinlenmesi ve bu beyanların hükme esas alınmasının ihlal teşkil etmemesi için bazı şartlar bir arada bulunmalıdır.

#### ***i- Önemli ve yeterli bir neden bulunması***

Tanığın kimliğinin tamamen gizlenmesi için önemli ve yeterli bir neden olmalıdır<sup>59</sup>. Mahkeme, tanığın ya da tanığın yakınlarının hayat, vücut bütünlüğü, özel ve aile hayatı gibi değerlerin tehlikeye uğramasını önemli ve yeterli bir sebep olarak kabul etmektedir. Bununla birlikte tarafların menfaatleri açısından bir dengenin gözetilmesi gerektiği fikrindedir<sup>60</sup>.

#### ***ii- Savunma hakkına en az şekilde zarar verilmesi***

Sanığın, iddia tanıklarına soru sormak veya sorgulamak hakkı zorunlu olarak gerekli olduğunda, savunma hakkına en az zarar verecek şekilde tanığın kimliği gizlenmelidir. Bu şart, ölçülülük ilkesinin bir gereği olarak kabul edilmiştir<sup>61</sup>.

#### ***iii- Savunma hakkını en az ihlal eden tedbirin seçilmesi***

Tehlike içinde bulunan tanığın korunması için birden fazla tedbir öngörülmüşse, savunma hakkını en az ihlal eden tedbir seçilmelidir<sup>62</sup>.

#### ***iv- Savunma hakkının başka tedbirlerle korunması***

---

<sup>58</sup> Turhan, s.397; Çiçek, s.127.

<sup>59</sup> Tanyar, s.42; Tezcan, Durmuş-Erdem, Mustafa Ruhan-Sancakdar, Oğuz-Önok, Rifat Murat, İnsan Hakları El Kitabı, 4. Baskı, Ankara 2011, s.266.

<sup>60</sup> Bkz. Ünver-Hakeri, C.:1, s.325; Turhan, s.398.

<sup>61</sup> Ünver-Hakeri, s.325; Turhan, s.398.

<sup>62</sup> Turhan, s.399.

Kimliği tamamen gizlenen tanık beyanlarının hükümde kullanılmasının savunma açısından doğurduğu sakıncalar başka usulü tedbirlerle giderilmeye çalışılmalı, savunmanın tanık beyanının güvenilirliğini sorgulama imkanı fazla kısıtlanmamalıdır<sup>63</sup>. Örneğin, herhangi bir aşamada tanığa bir kez de olsa soru sorma hakkının tanınması, beyanın sağlamlılığının tayini bakımından önem arz eder. Bu sebeple, kimliği gizlenen tanığın ifadesi, hüküm aşamasında itinayla değerlendirilmelidir<sup>64</sup>.

#### ***v- Tanık beyanının diğer delillerle doğrulanması***

Mahkumiyet kararı, münhasıran ve önemli ölçüde kimliği açıklanmayan tanık beyanına dayandırılmamalı, bu beyanlar yan delillerle desteklendikten sonra sanığın mahkumiyetine karar verilmelidir<sup>65</sup>. Mahkeme, gizli tanık ifadelerinin mahkumiyet kararında belirleyici olmaması gerektiği fikrindedir<sup>66</sup>. Ancak diğer yan delillerin, başka bir gizli tanık beyanı olmamasına da özen gösterilmelidir. Bu ihtimalde verilen mahkumiyet kararının AİHS.'nin 6 ncı maddesine aykırılık oluşturacağı açıktır<sup>67</sup>.

#### **B- Tanığın Duruşmada Hazır Bulunma Hakkına Sahip Olanlar Bulunmadan Dinlenmesi (m.5/b)**

Tanık Koruma Kanunu'nda yer verilen ceza muhakemesine ilişkin tedbirlerden ikincisi, tanığın duruşmada hazır bulunma hakkına sahip olanlar bulunmadan dinlenmesidir.

---

<sup>63</sup> **Değerirmenci**, s.115, 116; **Tanyar**, s.47; **Tezcan-Erdem-Sancakdar-Önok**, s.266.

<sup>64</sup> **Turhan**, s.388.

<sup>65</sup> **Gürol**, s.50, 51; **Ünver-Hakeri**, C.1, s.326; **Tezcan-Erdem-Sancakdar-Önok**, s.266.

<sup>66</sup> **Tanyar**, s.52, 53.

<sup>67</sup> **Turhan**, s.399.

Kanunda açıkça belirtilmemekle birlikte, tanık duruşma salonu dışında bir yerde dinlenmelidir. Kanunun gerekçesine göre, bu yer, mahkeme binasının başka bir odası olabileceği gibi, bina dışında bir yer hatta başka bir şehir de olabilir<sup>68</sup>.

Öte yandan, dinleme sırasında hakimin duruşma salonunda mı yoksa tanığın yanında mı olacağı konusunda kanunda bir hüküm bulunmamaktadır. Kanaatimizce tanık mahkeme binasında farklı bir odada bulunuyorsa, hakimin huzurunda dinlenmelidir. Başka bir bina veya şehirde ise video konferans yolu ile tanığın dinlenmesine herhangi bir engel bulunmamaktadır<sup>69</sup>.

Video konferans yolu ile tanık dinleme sanık ve müdafinin tanığa soru sormasına imkan sağlayacağı için AİHS'nin 6. maddesine uygun bir yöntem olarak değerlendirilebilir.

AİHM, Van Mechelen ve Diğerleri/Hollanda kararında, dinleme sırasında tanığın başka bir yerde bulunması ve burandan duruşma salonuna ses nakli yapılmasını Sözleşmeye uygunluk açısından yeterli görmemiştir. Söz konusu olayda sanık ve müdafinin tanığın görüntüsünü izleyememesine rağmen mahkumiyet kararının bu tanık beyanına dayandırılması AİHS'ye aykırı kabul edilmiştir<sup>70</sup>.

TKK'ya göre (m.9/8), video konferans yoluyla dinlenen tanığın beyanı tek başına hükme esas teşkil etmez ise de, sanığın mahkumiyetinde böyle bir beyanın önemli ölçüde etkili olmasına bir engel yoktur.

Buna karşılık AİHM'ye göre, mahkumiyet kararının, münhasıran veya önemli ölçüde kimliği açıklanmayan tanık ifadesine dayandırılması sözleşmeyi ihlal etmektedir.

---

<sup>68</sup> **Turhan**, s.401.

<sup>69</sup> **Turhan**, s.402.

<sup>70</sup> **Yenidünya**, s.86; **Öztürk-Tezcan-Erdem-Sırma-Kırıt-Özaydın-Akcan-Erdem**, s.305; **Turhan**, s.404; **Çiçek**, s.127.



### **C- Tanığın Görüntü ve Sesinin Değiştirilerek Dinlenmesi (m.5/b)**

Tanık Koruma Kanunu kapsamında düzenlenen diğerk bir tedbir, tanığın görüntü ve sesinin değiştirilerek dinlenmesidir. Video konferans yoluyla tanık dinleme, tanığın korunması açısından bazı durumlarda yeterli koruma sağlayamayabilir<sup>71</sup>. Zira tanığın sesini duyan, resmini gören sanık, tanık açısından tehlikeliliğini sürdürmektedir. Bu itibarla dinleme sırasında tanığın görüntü veya sesinin ya da hem görüntü hem sesinin değiştirilerek dinlenmesi mümkündür<sup>72</sup>. Örneğin tanığın tamamen maskelenmesi, siyah bir cam arkasında veya karanlık bir kabin içinde dinlenmesi gibi.

Tanığa soru sormak ve sorgulamak hakkının içine, bunları doğrudan tanıkla yüz yüze, iletişim içinde yapabilmek de dahildir. Bu itibarla, ses ve görüntüsü değiştirilen tanığın jest ve mimiklerinin mahkeme heyeti, sanık ve müdafii tarafından tam algılanmaması AİHS'nin 6. maddesine aykırılık teşkil edebilir.

AİHM, Van Mechelen ve diğerleri/Hollanda kararında, kimliği gizlenen iddia tanığının sanık ve müdafii bulunmadığı bir ortamda hakim tarafından dinlenmesi sırasında sanık ve müdafii telefon bağlantısı yoluyla tanığın beyanlarını duyabilmesini yeterli görmemiştir ve sözleşmenin 6 ncı maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir. Bu olayda mahkeme, sadece ses nakli yapılmış olmasını, gizli soruşturmacı polis memuru olan gizli tanığın kimliğinin gizli tutulmasını, yerel mahkemenin bizatihi bu tanık beyanına dayalı olarak karar vermesini göz önünde bulundurarak, tedbirin uygulanmasıyla ulaşılmak istenen amaç ile sanığın haklarının korunması arasındaki dengenin ihlal edildiğini belirtmiştir<sup>73</sup>.

---

<sup>71</sup> **Öztürk-Tezcan-Erdem-Sırma-Kırıt-Özaydın-Akcan-Erdem**, s.304.

<sup>72</sup> **Turhan**, s.404.

<sup>73</sup> **Yenidünya**, s.87; **Tanyar**, s.45; **Turhan**, s.406.

Ancak AİHM daha sonraki tarihli Kok/Hollanda kararında, tanığın ses veya görüntüsünün değiştirilerek dinlenmesinin AİHS m.6/3-d'yi ihlal etmeyeceğine hükmetmiştir<sup>74</sup>.

Tanığın ses ve görüntüsünün değiştirilerek dinlenmesi, duruşma salonu dışındaki bir yerde video konferans veya diğer sesli ya da görüntülü iletişim araçları ile dinleme sırasında olabileceği gibi, duruşma salonunda özel bir ortamda (makyaj, maske, kabin kullanımı gibi) dinleme sırasında da olabilir.

Her üç ceza muhakemesi tedbirinin birlikte uygulanması yani hem kimlik adres bilgilerinin gizlenmesi, hem duruşmada hazır bulunmaya hakkı olanların bulunmadığı ortamda dinlenmesi hem de görüntü ve sesinin değiştirilmesi ancak tanığın hayat ve sağlığına yönelik tehdidin başka türlü giderilmesi mümkün değilse olabilir. Buna karşılık, tedbirlerin hepsinin birden uygulanması, ölçülülük ilkesi yönünden sorun oluşturabilir.

## **11- Haklarında Koruma Tedbiri Kararı Alınan Tanıkların Dinlenmelerinde Uygulanacak Usuller**

Haklarında Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre, tedbir kararı alınan tanıkların duruşmada dinlenmesi sırasında Ceza Muhakemesi Kanununun 58 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları uygulanır<sup>75</sup>.

---

<sup>74</sup> **Turhan**, s.406.

<sup>75</sup> CMK.'nın 2 ve 3 üncü fıkraları şu şekilde düzenlenmiştir: *"..(2) Tanık olarak dinlenecek kişilerin kimliklerinin ortaya çıkması kendileri veya yakınları açısından ağır bir tehlike oluşturacaksa; kimliklerinin saklı tutulması için gerekli önlemler alınır. Kimliği saklı tutulan tanık, tanıklık ettiği olayları hangi sebep ve vesile ile öğrenmiş olduğunu açıklamakla yükümlüdür. Kimliğinin saklı tutulması için, tanığa ait kişisel bilgiler, Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından muhafaza edilir.*

CMK.'nun 58 inci maddesinin 3 fıkrasının uygulanmasına mahkemece karar verilmesi hâlinde, dinleme sırasında tanığın görüntü veya sesi değiştirilerek tanınması engellenebilir.

Tanığın, duruşma salonunda fiziksel görünümünü engelleyecek tarzda mahkemece tayin ve tespit edilecek bir usule göre, dinlenmesine de karar verilebilir.

Duruşmada hazır bulunma hakkına sahip olanlar bulunmadan tanığın dinlenmesi hâlinde, tanık tarafından verilen beyanlar, hâkim tarafından CMK.'nun 58 inci maddesinde belirtilen sınırlamalara uymak koşuluyla, duruşmada hazır bulunma hakkına sahip olanlara açıklanır.

Tanığın duruşma salonunda fiziksel görünümünü engelleyecek tarzda mahkemece tayin ve tespit edilecek bir usule göre dinlenmesi hâlinde, CMK.'nun 201<sup>76</sup> inci maddesinin uygulanmasında, tanığa sorulacak soruların bu Kanun kapsamında tanık hakkında uygulanan tedbirlerle orantılı ve amaca uygun olması gerekir. Bu amaçla, hâkim, sorulan soruların tanığa sorulmamasına karar verebilir veya tanığı dinlerken dolaylı dahi olsa tanığın kimliğini ortaya çıkaracak soruların sorulmasına izin

---

*(3) Hazır bulunanların huzurunda dinlenmesi, tanık için ağır bir tehlike teşkil edecek ve bu tehlike başka türlü önlenemeyecekse ya da maddî gerçeğin ortaya çıkarılması açısından tehlike oluşturacaksa; hâkim, hazır bulunma hakkına sahip bulunanlar olmadan da tanığı dinleyebilir. Tanığın dinlenmesi sırasında ses ve görüntülü aktarma yapılır. Soru sorma hakkı saklıdır..”.*

<sup>76</sup> Doğrudan soru yöneltmenin düzenlendiği CMK.'nun 201 inci maddesinde; "(1) Cumhuriyet savcısı, müdafî veya vekil sıfatıyla duruşmaya katılan avukat; sanığa, katılana, tanıklara, bilirkişilere ve duruşmaya çağrılmış diğer kişilere, duruşma disiplinine uygun olarak doğrudan soru yöneltebilirler. Sanık ve katılan da mahkeme başkanı veya hâkim aracılığı ile soru yöneltebilir. Yöneltilen soruya itiraz edildiğinde sorunun yöneltilmesinin gerekip gerekmediğine, mahkeme başkanı karar verir. Gerektiğinde ilgililer yeniden soru sorabilir.

*(2) Heyet halinde görev yapan mahkemelerde, heyeti oluşturan hâkimler, birinci fıkrada belirtilen kişilere soru sorabilir” hükmü yer almaktadır.*

vermez. Daha önce de temas ettiğimiz gibi, bu düzenleme esas itibariyle tanığın savunma hakkını kısıtlar bir mahiyet arz etmektedir.

TKK.'nın 9 uncu maddesi çerçevesinde alınan tanık ifadeleri, Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre duruşma sırasında hazır bulunanlar huzurunda verilmiş ifade hükmündedir. Yukarıda da temas ettiğimiz üzere, kanun koyucunun bu düzenlemeyle, esasen vasıtasızlık ilkesine istisna getirdiğini kabul etmek gerekir.

Kanunu 9 uncu maddesinin 8 inci fıkrasında, Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine göre, hakkında tedbir uygulanan tanığın beyanının tek başına hükme esas teşkil etmeyeceği kabul edilmiştir. Gizli tanığın beyanları da pekala delil niteliğindedir. Ancak bu düzenleme ile esasen bir delil yasağı değil, sınırlı bir ispat yasağı getirilmiştir. Bu nedenle, diğer destekleyici delillerin varlığı halinde, gizli tanığın beyanının hükme esas alınabileceğinde kuşku yoktur.

## **12- Sonuç**

Suç ve suçlulukla mücadele, ceza muhakemesinin en önemli işlevlerinden birini oluşturmaktadır. Bu mücadelenin başarılı olmasında en önemli araçlardan biri de ceza muhakemesi faaliyetinin etkin bir şekilde yürütülmesidir.

Beyan delillerinden biri olan tanıklık, ceza muhakemesinde, en az güvenilir delil türlerinden biri olmakla birlikte, en önemli ispat vasıtalarından birini teşkil etmektedir. Bununla birlikte, tanık beyanının kaynağının insan olması, onu diğer delil türlerinden ayırmaktadır. Zira, belge ve belirti delillerinin muhafazası, ceza muhakemesinin öngördüğü koruma tedbirleri vasıtasıyla mümkün olurken, tanık beyanı ise, kaynağının insan olması dolayısıyla daha farklı ve kapsamlı koruma tedbirlerine ihtiyaç duymaktadır.

Ceza muhakemesinde hazır bulunma ve doğruyu söyleme yükümlülüğü bulunan tanık, beyanlarından olumsuz etkilenecek kişilerin yaratabileceği potansiyel tehlikelere karşı korunmak zorundadır. Zira, tanığa yüklenen bu yükümlülüklerin bir sonucu olarak, suçu işleyenler, tanıkları veya yakınlarını bildiklerini söylemeleri durumunda tehdit edebilmekte, bu kişilere fiziki saldırıda bulunabilmekte ve hatta öldürebilmektedir. Bu durumun bir sonucu olarak, tanıklar ihbar ve şikayet haklarını gereği gibi kullanamamakta ve suç teşkil eden fiilleri yetkili makamlara bildirmekten kaçınmaktadır. Ayrıca tanıklık faaliyetinin gereği gibi ifası da, böylece tehlikeye girmektedir.

Tanık beyanının sağlamlığının teminat altına alınması, tanıklık faaliyetinin öncesi ve sonrasında, fiziki, ruhi varlıklarının muhafazası suretiyle, maddi gerçeğin ortaya çıkarılabilmesi adına tanıkların özel bir koruma altına alınması gerekliliği bulunmaktadır. Hukukumuzda da, bu ihtiyacın bir sonucu olarak tanıkların korunmasına ilişkin 27.12.2007 tarih ve 5726 sayılı "Tanık Koruma Kanunu" kabul edilmiştir.

Saniğin adil yargılanma hakkı ve tanığin korunması zorunluluğu arasındaki dengeyi gözetmekle yükümlü olan Devlet, tanıklık görevi nedeniyle tehlikeye uğrayabilecek olan tanıkların korunması açısından iki şekilde tedbir uygulayabilir. Bunlardan birincisi "önleyici (fiziki) tanık koruma tedbirleri", diğeri "ceza muhakemesine ilişkin tanık koruma tedbirleri"dir.

5271 sayılı CMK.'nun 58 inci maddesinde, iki tür tanık koruma tedbiri düzenlenmiştir. Bunlardan birincisi tanığin kimliğinin gizli tutulması, ikincisi ise tanığin hakim tarafından hazır bulunma hakkına sahip kişiler olmaksızın dinlenmesidir.

Tanık Koruma Kanunu'nun 5 inci maddesinde ise, kimlik ve adres bilgilerinin kayda alınarak gizli tutulması ve kendisine yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edilmesi, duruşmada hazır bulunma hakkına sahip bulunanlar olmadan dinlenmesi ya da ses veya görüntüsünün değiştirilerek özel ortamda dinlenmesi, tutuklu veya hükümlü olanların

durumlarına uygun ceza infaz kurumu ve tutukevlerine yerleştirilmesi, fizikî koruma sağlanması, kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi, geçici olarak geçimini sağlama amacıyla maddî yardımda bulunulması, çalışan kişinin iş yerinin ya da iş alanının değiştirilmesi veya öğrenim görenin devam etmekte olduğu her türlü eğitim ve öğretim kurumunun değiştirilmesi, yurt içinde başka bir yerleşim biriminde yaşamasının sağlanması, uluslararası anlaşmalara ve karşılıklılık ilkesine uygun şekilde, geçici olarak başka bir ülkede yerleştirilmesinin sağlanması, fizyolojik görünümün estetik cerrahi yoluyla veya estetik cerrahi gerektirmeksizin değiştirilmesi ve buna uygun kimlik bilgilerinin yeniden düzenlenmesi, tedbirlerine yer verilmiştir. Tanık Koruma Kanunu'ndaki bu tedbirlerden yalnızca kimlik ve adres bilgilerinin değiştirilmesi (m.5/a), duruşmada hazır bulunma hakkına sahip bulunanlar olmadan dinlenmesi (m.5/b), ve ses veya görüntüsünün değiştirilerek özel ortamda dinlenmesi (m.5/b) ceza muhakemesi tedbirleri olarak ortaya çıkmaktadır.

Tanık koruma tedbirlerine müracaat edilebilmesi için a) kanunda belirtilen suçlardan birisi hakkında soruşturma veya kovuşturma bulunması, b) tedbir uygulanacak kişinin tanık veya yakınlarından biri olması, c) kişinin hayatı, beden bütünlüğü ve malvarlığı için ağır ve ciddi bir tehlike bulunması, d) tedbirin ölçülü olması, e) yetkili mercilerin kararının bulunması gerekir.

İfade etmeliyiz ki tanık koruma tedbirleri, ceza muhakemesinde, vasıtasızlık, silahların eşitliği ve duruşmanın aleni olması ilkeleri bakımından sakıncalar doğurmanın yanı sıra, sanığın savunma hakkı bakımından da kısıtlayıcı bir mahiyet arz etmektedir.

Vasıtasızlık ilkesi, sanığın, tanığa soru sorma hakkını tanımanın yanında, ifadenin gerçeğe uygunluğunun denetlenmesi imkanını da beraberinde getirmektedir. Bu açıdan tanık koruma tedbirlerinin uygulanmasında, vasıtasızlık ilkesini bertaraf edecek mahiyette düzenlemelere gidilmemesi gerekir. Aksi halde, tanık koruma tedbirleri,

ceza muhakemesinde, sanığın savunma ve adil yargılanma hakkına orantısız bir müdahale oluşturabilir. TKK.'nun 9 uncu maddesinde, alınan tanık ifadelerinin, Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre duruşma sırasında hazır bulunanlar huzurunda verilmiş ifade hükmünde olduğu düzenlenmiştir. Kanun koyucunun bu düzenlemeyle, vasıtasızlık ilkesine aykırılığı bertaraf etmeyi amaçladığı söylenebilir.

Tanık koruma tedbirlerinden biri olan, tanık kimlik bilgilerinin gizli tutularak dinlenmesi tedbiri, silahların eşitliği açısından sakıncalar doğurmaktadır. Bu tedbirin uygulandığı hallerde, tanığın kimliğini bilmeyen sanığın soru sorma imkanı sekteye uğrayabilir. Bazen, sanığın sorduğu soruların yanıtı bırakılması da mümkün olabilir. TKK.'nun 9 uncu maddesinin 5 inci fıkrasındaki düzenleme, silahların eşitliği ilkesi açısından sorunlu bir düzenlemedir. Bu hükme göre tanığın, duruşma salonunda fiziksel görünümünü engelleyecek tarzda mahkemece tayin ve tespit edilecek bir usule göre, dinlenmesine karar verildiğinde, CMK.m.201 kapsamında tanığa sorulacak soruların, tanık hakkında uygulanan tedbirlerle orantılı ve amaca uygun olması gerekir. Bu amaçla, hâkim, sorulan soruların tanığa sorulmamasına karar verebilir veya tanığı dinlerken dolaylı dahi olsa tanığın kimliğini ortaya çıkaracak soruların sorulmasına izin vermez.

Duruşmanın aleniliği bakımından da tanık koruma tedbirleri sakıncalar doğurmaktadır. Bilhassa, tanık, kimliği gizlenerek dinlendiğinde, açık olan duruşmaya katılan kişilerin, tanığı tanıma olasılığı söz konusu olabilir. Her ne kadar Kanun'da duruşmanın aleniliğine istisnalar getirilmiş olsa da, tanık koruma tedbirleri yönünden böyle bir istisna hükmüne yer verilmemiştir. Kanımızca, Kanun'da bazı tanık koruma tedbirleri yönünden aleniyet ilkesine istisna getirilmesi daha yerinde olabilirdi. Ancak, mevcut düzenlemelere göre, bazı tedbirleri, CMK.'nun öngördüğü aleniyet ilkesinin istisnai hallerinden biri kapsamında kabul etmek daha yerinde olur.

Tanık Koruma Kanunu'nda yer alan ceza muhakemesine ilişkin tanık koruma tedbirlerinden biri olan tanığın kimlik ve adres bilgilerinin gizli

tutulması tedbirinin (m.5/a) amacı, şüpheli veya sanık tarafından, tanığa ya da onun yakınlarına yönelik muhtemel saldırı girişimlerini ya da sair tehditleri önlemektir. Belirtmek gerekir ki, tanığın kimliğinin gizli tutulması tedbiri iki yönden sakıncalar doğurmaktadır. Bunlardan ilki, kimliği gizlenen tanığın daha rahat bir şekilde gerçeğe aykırı beyanda bulunma tehlikesi ve bu paralelde beyanlarının sorgulanma imkanının darlığıdır. İkincisi ise, tanığın kimliğinin gizlenmesi hem vasıtasızlık ilkesine aykırılık oluşturacak hem de sanığın kendini savunma imkanı zayıflayacak ve böylece savunma hakkı kısıtlanmış olacaktır. Bununla birlikte sözünü ettiğimi bu sakıncalar, tanık koruma tedbirlerine yerinde ve ölçülülük ilkesi göz önünde bulundurularak müracaat edildiğinde bertaraf edilebilir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarında da, duruşmanın yüzyüzeliği için delil kabul edilen her şeyin açık duruşmada sanığın önünde mahkemeye sunulması gerektiği belirtilmektedir.

AİHM kimliği gizli tutulan tanığın beyanlarının hüküm verilirken sanık aleyhine kullanılmasını tek başına sözleşmeye aykırı görmemektedir. Mahkeme, gizli tanığın dinlenmesi ve bu beyanların hükme esas alınmasının ihlal teşkil etmemesi için a) önemli ve yeterli bir neden bulunması, b) savunma hakkına en az şekilde zarar verilmesi, c) savunma hakkını en az ihlal eden tedbirin seçilmesi, d) savunma hakkının başka tedbirlerle korunması, d) tanık beyanının diğer delillerle doğrulanması şartlarının bir arada bulunmasını aramaktadır.

Tanık Koruma Kanunu'nda yer verilen ceza muhakemesine ilişkin tedbirlerden ikincisi, tanığın duruşmada hazır bulunma hakkına sahip olanlar bulunmadan dinlenmesidir. Bu tedbir kapsamında, tanık duruşma salonu dışında bir yerde dinlenmelidir. Bu yer, mahkeme binasının başka bir odası olabileceği gibi, bina dışında bir yer hatta başka bir şehir de olabilir. Öte yandan video konferans yolu ile tanık dinleme sanık ve müdafinin tanığa soru sormasına imkan sağlayacağı için AİHS'nin 6. maddesine uygun bir yöntem olarak değerlendirmek mümkündür.



Tanık Koruma Kanunu kapsamında ceza muhakemesine ilişkin olarak düzenlenen son tedbir de, tanığın görüntü ve sesinin değiştirilerek dinlenmesidir. Video konferans yoluyla tanık dinleme, tanığın korunması açısından bazı durumlarda yeterli olmayabilir. Bunun sebebini, tanığın sesini duyan, resmini gören sanığın, tanık açısından tehlikeliliğini sürdürmesinde aramak gerekir. Dolayısıyla kanun koyucu, dinleme sırasında tanığın görüntü veya sesinin ya da hem görüntü hem sesinin değiştirilerek dinlenmesine tanık koruma tedbirleri arasında yer vermiştir.

İfade etmek gerekir ki, her üç ceza muhakemesi tedbirinin birlikte uygulanması yani hem kimlik adres bilgilerinin gizlenmesi, hem duruşmada hazır bulunmaya hakkı olanların bulunmadığı ortamda dinlenmesi hem de görüntü ve sesinin değiştirilmesi ancak tanığın hayat ve sağlığına yönelik tehdidin başka türlü giderilmesi mümkün değilse söz konusu olabilir. Buna karşılık, tedbirlerin hepsinin birden uygulanması, ölçülülük ilkesi yönünden sorun teşkil edebilir.

Son olarak, haklarında koruma tedbiri kararı alınan tanıkların dinlenmelerinde uygulanacak usullerden bazılarında önemi dolayısıyla burada tekrar temas etmek yerinde olacaktır. Bunlardan ilki, tanığın duruşma salonunda fiziksel görünümünü engelleyecek tarzda mahkemece tayin ve tespit edilecek bir usule göre dinlenmesi hâlinde, CMK.'nın 201 inci maddesinin uygulanmasında, tanığa sorulacak soruların TKK. kapsamında tanık hakkında uygulanan tedbirlerle orantılı ve amaca uygun olmasını arayan TKK.'nın 9 uncu maddesinin 5 inci fıkrasında yer alan, hâkimin, sorulan soruların tanığa sorulmamasına karar verebileceği veya tanığı dinlerken dolaylı dahi olsa tanığın kimliğini ortaya çıkaracak soruların sorulmasına izin vermeyeceğine ilişkin düzenlemedir (m.9/5). Açıktır ki, bu düzenleme esas itibarıyla sanığın savunma hakkını kısıtlar niteliktedir. Kanunda böyle bir düzenlemeye yer verilmiş olması keyfi uygulamalara yol açabileceği gibi, tanık koruma tedbirlerinin sanık aleyhine kötüye kullanılması, sanığın haklarının kullandırılmaması suretiyle adil yargılanma hakkının göz ardı edilmesi tehlikesini de beraberinde getirmektedir.

Diğer bir usul hükmü ise, TKK.'nın 9 uncu maddesi çerçevesinde alınan tanık ifadeleri, Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre duruşma sırasında hazır bulunanlar huzurunda verilmiş ifade hükmündedir (m.9/7). Kanun koyucunun bu düzenlemeyle, esasen vasıtasızlık ilkesine istisna getirdiğini kabul etmek gerekir.

Kanaatimizce, tanık koruma tedbirleri, amacına uygun şekilde ve ölçülü uygulandığı sürece yasaya uygunluk arz eder. Dolayısıyla vasıtasızlık, silahların eşitliği ve alenilik ilkelerine aykırılığın önlenmesi, etkin yasal düzenlemelerin yanında, yasaya uygun uygulamaların yapılması suretiyle mümkün olabilir. Esasen sözünü ettiğimiz ilkelere aykırılık oluşturan bazı düzenlemelerin, yine özel yasal düzenlemelerle, bu ilkelere uygun hale getirilebilmesi düşünülemez. Burada en önemli görev yasa koyucuya düşmekle birlikte, uygulayıcıların da en azından mevcut düzenlemeler ve AİHM.'nin konuya ilişkin içtihatları ve ortaya koyduğu kriterleri göz önünde bulundurarak tanık koruma tedbirlerine müracaat etmesi yerinde olacaktır.